

ΘΕΜΑ 4ο
(Ισοκράτης, Ευαγόρας 78-81)

Καὶ μὴ νόμιζέ με καταγιγνώσκειν ὡς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοι διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν. Οὐ γὰρ οὔτ' ἐμὲ λέληθας οὔτε τοὺς ἄλλους ὅτι καὶ πρῶτος καὶ μόνος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαίῃς ὄντων φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν ἐπικεχείρηκας, οὐδ' ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις ζηλώσαντας τὴν σὴν παιδευσιν τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ' οἷς νῦν λίαν
5 χαίρουσιν. Ἄλλ' ὅμως ἐγὼ ταῦτ' εἰδὼς οὐδὲν ἦττον καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταῦτὸν ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταί· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις, ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀμιλλωμένοις. Ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοιαῦτα λέγειν καὶ γράφειν ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν ὀρέγεσθαι τούτων ὧνπερ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλείπειν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐπιμελεῖσθαι καὶ
10 τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν ὅπως ἄξιος ἔσει καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων. Ἐάν τις ἀπασιν μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δ' ὑμῖν τοῖς πλείστον καὶ μεγίστων κυρίως οὖσιν. Χρὴ δ' οὐκ ἀγαπᾶν εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις ὧν ἤδη κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν εἰ τοιοῦτος μὲν ὧν αὐτὸς τὴν φύσιν, γεγωνῶς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἐκ Διὸς, τὸ δ' ὑπογυιότατον ἐξ ἀνδρὸς τοιοῦτου τὴν ἀρετὴν, μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὄντων. Ἔστιν δ'
15 ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἂν γὰρ ἐμμένης τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῶς ὅσονπερ νῦν, ταχέως γενήσει τοιοῦτος οἷόν σε προσήκει.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1. καταγιγνώσκειν ὡς νῦν ἀμελεῖς:** ἡ πλήρης σύνταξη τοῦ ρήματος εἶναι 'καταγιγνώσκω τινός τί' ἢ 'καταγιγνώσκω τινός ὡς... = κατηγορῶ κάποιον για κάτι, ἢ κατηγορῶ κάποιον ὅτι'. Τόσο ἡ αιτιατικὴ τῆς αντωνυμίας, ὅσο καὶ ἡ εἰδικὴ πρόταση, εἶναι αντικείμενα στο ρῆμα. Εἰδῶ το ρῆμα συντάσσεται μόνο με τὴν εἰδικὴ πρόταση. **ὅτι πολλάκις σοι διακελεύομαι:** εἰδικὸς σύνδεσμος που εἰσάγει ὅμως 'ουσιαστικὴ αιτιολογικὴ' πρόταση, ἡ ὁποία ὄντας εἰδῶ 'ουσιαστικὸ' γίνεται αιτιατικὴ τῆς αναφοράς.
- 2. οὔτ' ἐμὲ λέληθας:** 'λανθάνω τινά = ξεφεύγω ἀπὸ τὴν προσοχὴ κάποιου', εἰδῶ 'δεν διέφυγες τῆς προσοχῆς μου'. **ὅτι... ἐπικεχείρηκας:** ἡ εἰδικὴ πρόταση εἶναι αντικείμενο στο 'λανθάνω'. **πρῶτος καὶ μόνος:** επιρρηματικὰ κατηγορούμενα. **τῶν... ὄντων:** γενικὴ διαιρετικὴ. **καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαίῃς:** δοτικὴς τῆς αναφοράς.
- 3. φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν:** αντικείμενα στο 'ἐπικεχείρηκας'. **οὐδ' ὅτι... ποιήσεις:** εἰδικὴ πρόταση ἐπίσης αντικ. στο 'λέληθας'. **τῶν βασιλέων:** γενικὴ διαιρετικὴ.
- 4. ζηλώσαντας:** τροπικὴ μτχ. 'με το να ζηλέψουν'. **ἐπιθυμεῖν:** αντικείμενο στο 'ποιήσεις'. **ἀφεμένους:** χρονικὴ μτχ.
- 5. εἰδῶς:** αιτιολογικὴ μτχ. **οὐδὲν ἦττον:** 'ἰδιαίτερος πολὺ'. **ταῦτὸν:** 'τὸ ὅμοιον', σύστοιχο αντικείμενο στο ρῆμα. **ὅπερ... οἱ θεαταί:** i.e. 'ποιοῦσιν'.
- 6. τῶν δρομέων:** γενικὴ διαιρετικὴ. **τοῖς ἀπολελειμμένοις:** αντικείμενο στο 'παρακελεύονται'.
- 7. τοῖς... ἀμιλλωμένοις:** ἐναρθρη μετοχὴ ὡς αντικείμενο στο ρῆμα. **τοιαῦτα:** σύστοιχο αντικείμενο.
- 8. λέγειν καὶ γράφειν:** υποκείμενα στὴν ἀπρόσωπη ἐκφραση 'ἔργον <ἐστι>'. **ἐξ ὧν μέλλομέν:** αναφορικὴ πρόταση που 'αναφέρεται' στο προηγούμενο 'τοιαῦτα'. **ἐξ ὧν:** εμπρόθετος προσδιορισμὸς τῆς αἰτίας

‘με βάση τα οποία’. **παροξύνειν:** αντικείμενο στο *‘μέλλομεν’*. **ὀρέγεσθαι:** αντικείμενο στο *‘ὀρέγεσθαι’*.

ἐπιθυμῶν: κατηγορηματική μετοχή.

9. μηδὲν ἔλλείπειν, ἀλλ’ ...ἐπιμελεῖσθαι καὶ...ἀσκεῖν: τρία απαρέμματα συνδεδεμένα με τους συνδέσμοις *‘μηδὲν...ἀλλὰ... καί’*, τα οποία είναι και τα τρία υποκείμενα στο *‘προσῆκει’*. **μηδὲν:** σύστοιχο αντικείμενο στο *‘ἐλλείπειν’*. **ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι:** αναφορική επιρρηματική παραβολική πρόταση, στην οποία απουσιάζει το ρήμα *‘ἐπιμελεῖσθε’*, αλλά εννοείται από το ακόλουθο απαρέμματο *‘ἐπιμελεῖσθαι’*.

10. ὅπως ἄξιός ἔσει: οι προτάσεις αυτές μπορούν να εκλαμβάνονται ως *‘ουσιαστικές τελικές’*, αλλά και ως *‘πλάγιες ερωτήσεις’*. Στην προκειμένη περίπτωση η πρόταση αυτή ως *‘πλάγια ερώτηση’* εξαρτάται από κοινού από τα *‘ἐπιμελεῖσθαι’* και *‘ἀσκεῖν’*, *‘να φροντίζεις, και να ασκείς την ψυχή σου, με ποιο τρόπο θα είσαι άξιος...’*. **ᾠν:** i.e. *‘τούτων’* ως γενική υποκειμενική στο *‘φρόνησιν’*, *‘Την σύνεση των πατέρων και των προγόνων’*. **ἅπασιν:** δοτική προσωπική στο *‘προσῆκει’*.

11. περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι: *‘περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τι = φροντίζω κάτι ιδιαίτερω’*. **τοῖς ..οὔσιν:** ἐναρθρη μετοχή ως επιθετικός προσδιορισμός στο *‘ὕμῖν’*. **πλείστων καὶ μεγίστων:** ἀναρθρα επίθετα καταχρηστικώς ως γενικές αντικειμενικές στο *‘κυρίοις’*, *‘κύριός εἰμι τινός = ἐξουσιάζω κάτι’*. **κυρίοις:** κανονικό κατηγορούμενο στο *‘οὔσιν’*.

12. οὐκ ἀγαπᾶν...ἀλλ’ ἀγανακτεῖν: υποκείμενα στην απρόσωπη έκφραση, *‘δεν πρέπει να ικανοποιήσει...ἀλλά να αγανακτεί’*. **εἰ...τυγχάνεις:** ο σύνδεσμος *‘εἰ’* εκτός από επιρρηματικές υποθετικές προτάσεις, εισάγει και δύο *‘ουσιαστικές’*, την *‘ουσιαστική αιτιολογία’*, και την *‘πλάγια ερώτηση’*, και πολλές φορές η διάκριση μεταξύ αυτών των δύο είναι δύσκολη. Ειδικώς μετά από ρήματα ψυχικού πάθους, όπως εδώ, εισάγει κατά κανόνα *‘ουσιαστικές αιτιολογικές’* προτάσεις. Η διαφορά μεταξύ της *‘επιρρηματικής αιτιολόγησης’* και της *‘ουσιαστικής’* βρίσκεται στο γεγονός ότι η *‘ουσιαστική αιτιολόγηση’* μπορεί να γίνει, ὄντας *‘ουσιαστικό’*, υποκείμενο, αντικείμενο ή επεξήγηση, ενώ η *‘επιρρηματική αιτιολόγηση’* παραμένει ένα επίρρημα. **τῶν παρόντων:** γενική συγκριτική. **ὦν:** κατηγορηματική μετοχή. **εἰ...μὴ πολὺ διοίσεις:** μία μακροσκελής πρόταση, όπου το ρήμα βρίσκεται μακριά από τον σύνδεσμο. Είναι κι αυτή *‘ουσιαστικής αιτιολογίας’*.

13. ὦν: ἐναντιωματική μετοχή *‘αν και είσαι τέτοιος από την φύση σου’*. **τὴν φύσιν:** αιτιατική αναφοράς. **γεγονῶς:** ἐναντιωματική μετοχή. **τὸ μὲν παλαιὸν:** αιτιατική του χρόνου, *‘παλιὰ’*. **τὸ δ’ ὑπογυιότατον:** αιτιατική του χρόνου *‘προσφάτως’*, *‘ὑπόγυιος = ο πρόσφατος, ο τελευταίος’*.

14. τὴν ἀρετὴν: αιτιατική της αναφοράς. **μὴ πολὺ διοίσεις:** *‘πρέπει να αγανακτεῖς που δεν θα ξεχωρίσεις, δεν θα διαφέρεις πολύ’*. **καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν... ὄντων:** γενικές συγκριτικές από το *‘διοίσεις > διαφέρω τινός = ξεχωρίζω συγκριτικά με κάποιον’*. **ἐν ταῖς ἀνταῖς σοι τιμαῖς ὄντων:** *‘ἐν ταῖς τιμαῖς αἱ εἰσὶ αὐταῖ τούτοις αἱ εἰσὶ σοί = οι οποίες τιμές είναι ίδιες με εκείνες οι οποίες υπάρχουν σε σένα’*. **Ἔστιν δ’ ἐπὶ σοί:** *‘από σένα εξαρτάται, είναι στο χέρι σου’*.

15. ἂν γὰρ ἐμμένης... καὶ...ἐπιδιδῶς: εὐθύς υποθετικός λόγος του προσδοκωμένου, με απόδοση το *‘γενήσεται’*. **ὅσονπερ νῦν:** αναφορική επιρρηματική πρόταση του μέτρου ή του ποσού με ρήμα το εννοούμενο *‘ἐπιδίδως’*.

16. οἷόν σε προσῆκει: λείπει το υποκείμενο *‘γενέσθαι’*. **οἷόν:** κανονικό κατηγορούμενο στο *‘σέ’*.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Και μη νομίζεις ότι εγώ αποδίδω κατηγορίες πως εσύ τώρα δείχνεις αδιαφορία, για το ότι πολλές φορές σου υπενθυμίζω αυτά τα πράγματα. Διότι εσύ ούτε από την δική μου προσοχή έχεις ξεφύγει, ούτε από την προσοχή των άλλων πως είσαι και ο πρώτος και ο μοναδικός ανάμεσα στους απόλυτους μονάρχες και ως προς τον πλούτο και ως προς την πολυτέλεια, ο οποίος έχεις προσπαθήσει να ασχοληθείς με την φιλοσοφία και να ασκηθείς, ούτε πάλι πως εσύ θα κάνεις πολλούς από τους βασιλείς με το να ζηλέψουν την δική σου παιδεία, να ενδιαφερθούν γ' αυτές τις δύο ενασχολήσεις, αφού παρατήσουν όλα εκείνα με τα οποία τώρα διασκεδάζουν. Αλλά όμως εγώ επειδή γνωρίζω τα γνωρίζω καλά αυτά, με ιδιαίτερη προσοχή και κάνω και θα κάνω το ίδιο ακριβώς το οποίο κάνουν στους γυμναστικού αγώνες οι θεατές. Αυτοί λοιπόν ενθαρρύνουν από τους δρομείς όχι εκείνους που έχουν μείνει πίσω, αλλά εκείνους που διεκδικούν την νίκη. Δικό μου λοιπόν καθήκον και των άλλων φίλων είναι να λέμε και να γράφουμε τέτοια πράγματα, από τα οποία πρόκειται εμείς να παρακινήσουμε εσένα να επιθυμήσεις αυτά που και τώρα συμβαίνει να επιθυμείς. Και σε σένα ταιριάζει να μην παραλείπεις τίποτε, αλλά όπως ακριβώς στο παρελθόν, έτσι και στο μέλλον να φροντίζεις, αλλά και την ψυχή σου να εξασκείς, με ποιο τρόπο θα γίνεις αντάξιος του πατέρα σου και των άλλων προγόνων σου. Διότι σε όλους τους ανθρώπους ταιριάζει να ενδιαφέρονται πολύ για την σύνεση, κυρίως όμως σε σας που είσθε υπεύθυνοι για μεγάλα και σπουδαία γεγονότα. Πρέπει λοιπόν να μην ικανοποιείσαι που συμβαίνει να είσαι ανώτερος από αυτούς που τώρα υπάρχουν, αλλά να αγανακτείς που έστω και αν είσαι τέτοιος από την φύση σου, και έστω κι αν κατάγεςαι στο απώτερο παρελθόν από τον Δία, και στο πιο πρόσφατο από ένα άνδρα που ήταν τέτοιος ως προς την ανδρεία του, δεν θα ξεχωρίσεις πολύ και από τους άλλους, και από εκείνους που βρίσκονται στα ίδια αξιώματα με σένα. Είναι λοιπόν στο χέρι σου να μην αποτύχεις σ' αυτά. Διότι αν παραμένεις σταθερά στην φιλοσοφία και προοδεύεις τόσο όσο και τώρα, γρήγορα θα γίνεις τέτοιος σαν κι αυτόν που ταιριάζει σε σένα να γίνεις.